

COVID-19 DÖNEMİNDE KADIN İŞGÜCÜNÜN DURUMU

- HER DÖRT KADINDAN SADECE BİRİ ÇALIŞIYOR!
- GENİŞ TANIMLI KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 37,7!
- COVID-19 ETKİSİYLE İŞ KAYBI VE GENİŞ TANIMLI KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 43!
- COVID-19 DÖNEMİNDE KADINLARIN AYLIK ORTALAMA İŞ KAYBI 1 MİLYON 484 BİN!
- KADIN İŞGÜCÜ SON BİR YILDA YÜZDE 8,2 AZALDI!

8 MART 2021

COVID-19 DÖNEMİNDE KADIN İŞGÜCÜNÜN GÖRÜNÜMÜ RAPORU

Mart 2021

Bu araştırma **Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Araştırma Merkezi (DİSK-AR)** tarafından hazırlanmış ve **7 Mart 2021** tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Bu araştırmaya ilişkin metodolojik bilgi ekte yer almaktadır.

Araştırma DİSK-AR kaynak gösterilerek kullanılabilir.

TÜRKİYE DEVRİMCI İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

Adres: Dikilitaş Mahallesi Eren Sokak No: 4 Beşiktaş, İstanbul

Tel: (0212) 291 00 05 – 291 00 06 – 258 19 66 – 258 19 67

Faks: (0212) 240 42 09 ve (0212) 296 91 24

GSM: (0533) 276 47 23

DİSK Web: www.disk.org.tr

DİSK-AR Web: arastirma.disk.org.tr

DİSK-AR e-posta: diskar@disk.org.tr

DİSK-AR Twitter: @disk_arastirma

DİSK sosyal medya: (Facebook, Twitter, Instagram): @diskinsesi

COVID-19'UN KADIN İŞGÜCÜ ÜZERİNDEKİ BÜYÜK TAHRİBATI

- HER DÖRT KADINDAN SADECE BİRİ ÇALIŞIYOR!
- GENİŞ TANIMLI KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 37,7!
- COVID-19 ETKİSİYLE İŞ KAYBI VE GENİŞ TANIMLI KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 43!
- COVID-19 DÖNEMİNDE KADINLARIN AYLIK ORTALAMA İŞ KAYBI 1 MİLYON 484 BİN!
- KADIN İŞGÜCÜ SON BİR YILDA YÜZDE 8,2 AZALDI!

Kadınların yaşamın her alanında karşı karşıya kaldığı eşitsizlik ve ayrımcılık Covid-19 döneminde çalışma yaşamında daha da belirgin hale geldi. Kadınların emek piyasasındaki ikincil konumu, eğreti istihdam biçimleri, ücret eşitsizliği, karşı karşıya kaldıkları ayrımcılıklar, karar mekanizmalarından dışlanmaları, yok sayılmaları cinsiyetçi istihdam politikaları işgücü piyasalarındaki toplumsal cinsiyet eşitliğinin belli başlı göstergeleri. Kadınların daha esnek, güvencesiz ve sendikasız çalışmak zorunda bırakıldığı biliniyor.

Kadınlar Covid-19'un yarattığı iş ve gelir kaybından erkeklerden daha fazla etkilendi.

Tüm dünyada işçilerin işi, geliri ve sağlığı üzerinde büyük tahribat yaratan **Covid-19 salgını** Türkiye işgücü piyasalarında ciddi sonuçlara yol açmaya devam ediyor. Covid-19 salgını ile birlikte kadınların işgücü piyasalarında yaşadığı eşitsizlikler daha derinleşiyor. Kadın işsizliği ve sosyal güvenlik haklarından yoksun olarak çalışanlar arasında kadınların ağırlığı salgın öncesinde de yüksekti. Covid-19 salgını ile birlikte Türkiye'de kadın istihdamının son derece olumsuz etkileneceğini ve iş, gelir ve güvence açısından var olan eşitsizliklerin kadınları Covid-19'un olumsuz ekonomik ve sosyal etkileri karşısında daha da **kırılgan** yapacağını söylemek mümkün.¹

Covid-19'un kadınlar üzerinde yarattığı tahribat işgücü verilerinde net bir biçimde görülmektedir. Türkiye'de Covid-19 ile birlikte kadın işsizliği ve istihdam kaybı daha da vahim bir hal aldı. TÜİK verilerine göre kadınlar işgücü piyasasından daha hızlı çekilmek zorunda kaldı ve kadın istihdamı daha hızlı daraldı. Covid-19 etkisiyle **geniş tanımlı kadın işsizliği yüzde 40'ın çok üzerine çıktı**. Kadın istihdam oranı yüzde 26'ya geriledi. Kayıt dışı kadın istihdamında ise büyük kayıplar yaşandı.

Kadın işçiler erkek işçilere göre Covid-19'un yıkıcı etkilerine daha fazla maruz kaldı. Covid-19 döneminde kadınların yarısından fazlasının çalışma süreleri azaldı, yüzde 42'si ücret kaybı yaşadı ve çalışma biçimi erkeklere göre daha fazla değişti.²

Bu bültende Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA) verilerinden yararlanılarak 8 Mart'a özel olarak Covid-19 salgınının kadın işgücü üzerindeki etkileri ele alındı.

¹ Seyhan Erdoğan (2020), "COVID-19 Krizi ve Kadın İstihdamı ve İşsizliği", KEİG, <http://www.keig.org/covid-19-krizi-ve-kadin-istihdami-ve-issizligi/>

² DİSK-AR, *Covid-19 İşçileri Nasıl Etkiledi?* İstanbul: Temmuz 2020, <http://arastirma.disk.org.tr/?p=515>

Geniş tanımlı kadın işsizliği yüzde 37,7, Covid-19 etkisiyle revize geniş tanımlı kadın işsizliği ve iş kaybı yüzde 43!

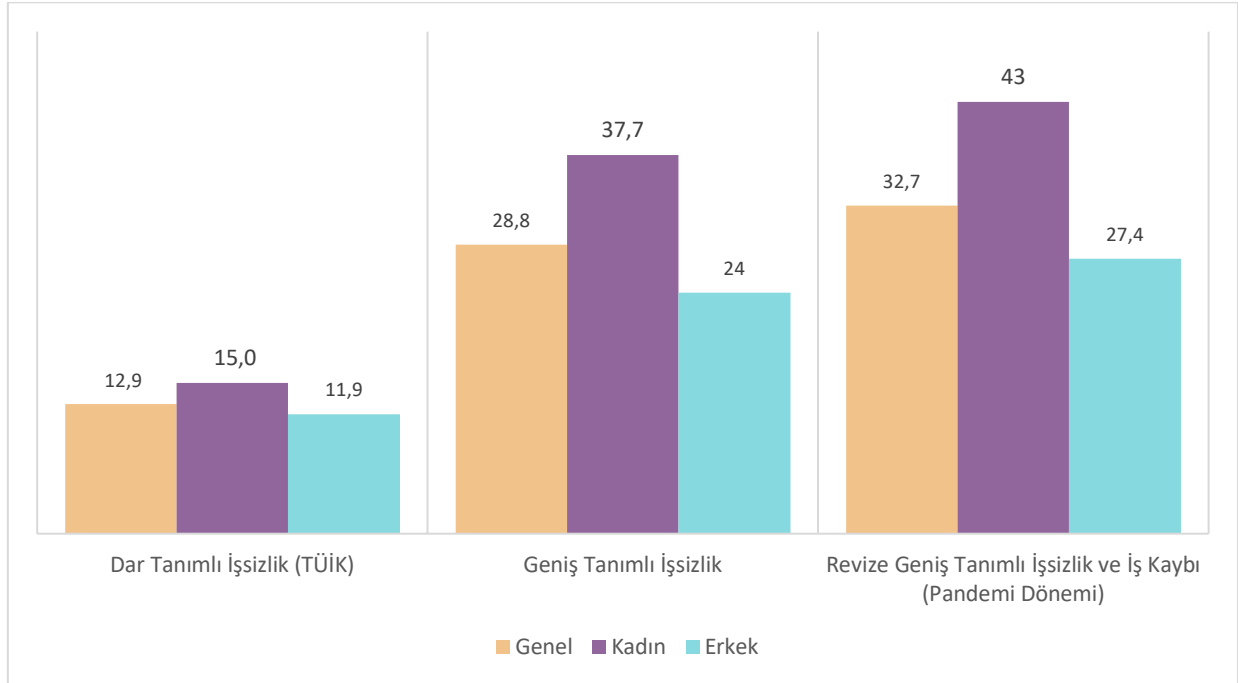
GERÇEK KADIN İŞSİZLİĞİ YÜZDE 40'IN ÜZERİNDE

Bilindiği gibi TÜİK'in açıkladığı dar tanımlı işsizlik oranı işgücü piyasasındaki gerçekleri yansıtmaktan oldukça uzaktır. Bu nedenle DİSK-AR 10 yılı aşkın bir süredir geniş tanımlı işsizlik oranını hesaplayıp açıklıyor. TÜİK'in **dar tanımlı işsizlik hesaplaması** Covid-19 döneminde ise iyice anlamsız hale gelmiştir ve salgının işgücü piyasalarında yarattığı gerçeklerini yansıtmaktan uzaktır.

Örneğin Kasım 2020 dönemine ait **TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması (HİA)** verilerine göre ise işsizlik oranı son bir yılda 0,4 puan azalarak yüzde 12,9 oldu. Dar tanımlı erkek işsizlerin sayısı son bir yılda 0,2 puan artarak yüzde 11,9 ve dar tanımlı kadın işsizlerin sayısı 1,6 puanlık azalışla yüzde 15 olarak açıklandı. TÜİK HİA verileri genel işsizlik oranlarının ve kadın işsizliğinin düştüğünü söylese de TÜİK'in hesaplama yöntemi Covid-19'un işgücü piyasalarında kadınlar üzerindeki etkisini açıklamak için oldukça yetersizdir.

Bu nedenle DİSK-AR Covid-19 salgınının başından itibaren ILO'nun "**eşdeğer tam zamanlı iş kaybı**" metodunu³ kullanarak Covid-19 dönemindeki gerçek işsizliği ve iş kaybını hesaplıyor.

Grafik 1: Cinsiyete Göre İşsizlik Oranları (Kasım 2020) (Yüzde)

Kaynak: TÜİK HİA, Kasım 2020. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.

Geniş tanımlı işsizlik oranı Kasım 2020 döneminde toplamda yüzde 28,8, erkeklerde yüzde 24 ve kadınlarda yüzde 37,7 olarak gerçekleşti. Öte yandan Covid-19 nedeniyle **işbaşında olan kadınların sayısının ve çalışma sürelerinin düşmesi** nedeniyle Kasım 2020 döneminde 1 milyon 75 bin kadın iş kaybı yaşadı. Diğer bir ifadeyle işten çıkarma yasağı nedeniyle işbaşında olmayanlar istihdam içinde görüldü ancak fiilen iş yapmadı. Böylece Covid-19 etkisiyle **revize geniş tanımlı işsizlik ve iş kaybı oranı** kadınlarda yüzde 43 ise olarak gerçekleşti (Grafik 1).

³ ILO'nun Covid-19 döneminde istihdam kaybını hesaplamak için kullandığı eşdeğer tam zamanlı iş kaybı hesaplama yöntemi için raporun sonundaki yöntemsel açıklamaya ve kaynaklara bakınız:

ILO (2020), Covid-19 and the world of work: impact and policy responses, ILO Monitor First Edition: 18 March 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Second Edition: 7 April 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Third Edition: 29 April 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Fourth Edition: 27 May 2020.

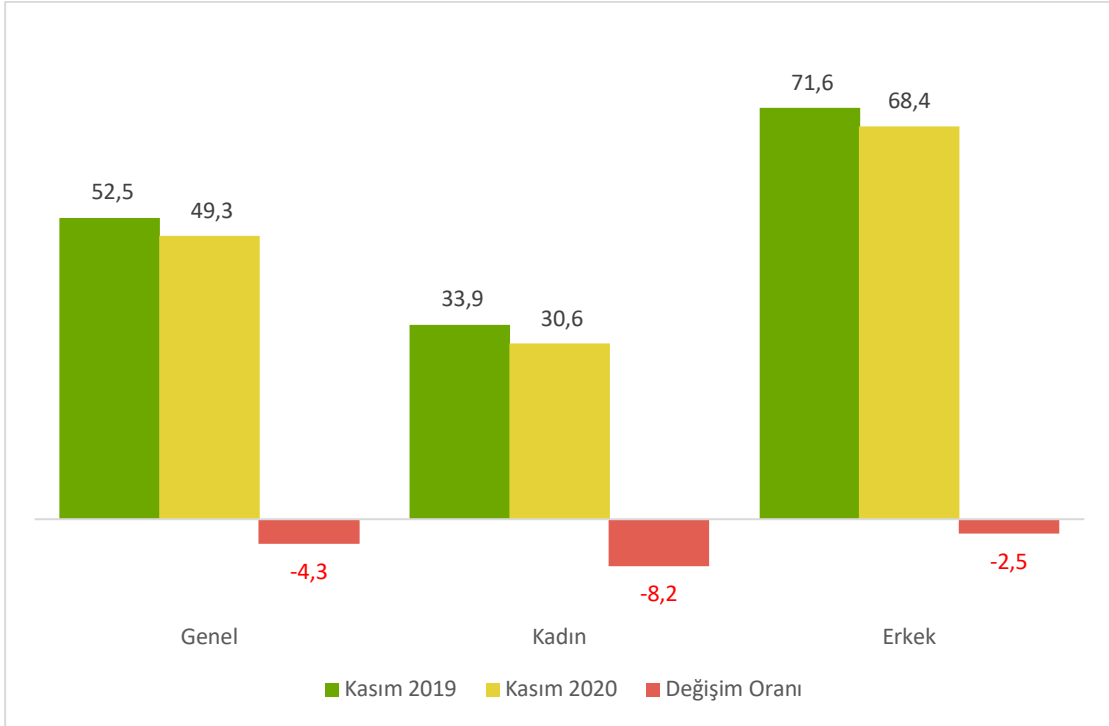
ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Fifth Edition: 30 June 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Sixth Edition: 23 Sep 2020.

KADINLAR ERKEKLERE GÖRE İŞGÜCÜNDEN VE İSTİHDAMDAN DAHA FAZLA ÇEKİLMEK ZORUNDA KALİYOR

TÜİK verilerine göre toplam işgücü son bir yılda 1 milyon 406 bin azalarak 32 milyon 477 binden 31 milyon 71 bine geriledi. İşgücünde toplam azalış yüzde 4,3 oranında oldu. Ancak bu azalışa cinsiyet bazında baktığımızda kadın işgücünde daha büyük bir daralma yaşandığı görülüyor. Kasım 2019'da 1 milyon 755 bini işsiz ve 8 milyon 639 bini istihdamda olmak üzere toplam olarak 10 milyon 596 bin kadın işgücündeydi.

Grafik 2: Cinsiyete İşgücüne Katılma Oranları (Kasım 2019-Kasım 2020) (Yüzde)

Kaynak: TÜİK HİA, Kasım 2020. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır. Değişim oranları işgücü sayılarındaki değişim oranını ifade etmektedir.

Covid-19 salgınından bu yana 867 bin kadın işgücünden çekildi ve kadın işgücü 9 milyon 729 bine geriledi. Kadın işgücündeki gerileme yüzde 8,2 oranında gerçekleşti. 2019 Kasım'da 21 milyon 881 bin olan erkek işgücü sayısı ise bir yılda 538 bin azalarak Kasım 2020'de 21 milyon 343 bin oldu. Erkek işgücü ise yüzde 2,5 oranında azaldı (Grafik 2). Böylece kadınlar son bir yılda erkeklere göre işgücü piyasalarından daha fazla çekildi.

Kadınların işgücüne katılma oranında da beklendiği gibi ciddi düşüş meydana geldi. **Kasım 2019'da yüzde 33,9 olan kadınların işgücüne katılma oranı son bir yılda 3,3 puan azalarak yüzde 30,6'ya geriledi** (Grafik 2).

HER DÖRT KADINDAN SADECE BİRİ İSTİHDAMDA

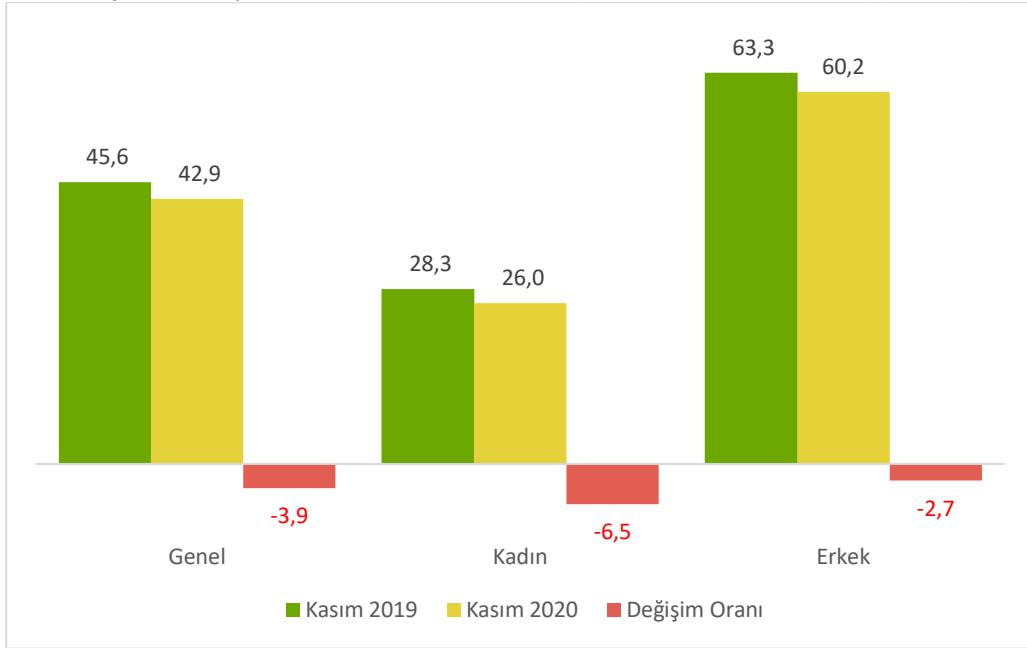
Ekonomik krizin ve Covid-19'un etkisiyle istihdamda yaşanan azalış kadın istihdamında daha çarpıcı bir şekilde görülüyor. TÜİK'e göre Kasım 2019 döneminde yüzde 45,6 olan istihdam oranı Kasım 2020'de 2,7 puan azalarak yüzde 42,9'a geriledi. Kasım 2019'da yüzde 63,3 olan erkek istihdam oranı son bir yılda 3,1 puan azalarak yüzde 60,2 oldu. **Kadın istihdam oranı ise Covid-19 salgınından bu yana 2,3 puan azalışla 28,3'ten yüzde 26'ya düştü** (Grafik 3). Böylece Kasım 2020 döneminde her dört kadından yalnızca biri istihdamda olabildi.

Kasım 2019'da 8 milyon 841 bin kişi olan istihdam edilen kadınların sayısı son bir yılda 571 bin kişi azalarak 8 milyon 270 bine düştü (Grafik 4). **Böylece son bir yılda istihdam edilen kadınların sayısı yüzde 6,5 azaldı.** Bu oran genelde yüzde 3,9, erkeklerde ise yüzde 2,7'dir (Grafik 3). Halihazırda düşük olan kadınların istihdam oranı Covid-19 döneminde daha da azaldı.

Son bir yılda kadın işgücü yüzde 8,2 oranında azaldı.

Son bir yılda kadın istihdamı yüzde 6,5 oranında azaldı.

Grafik 3: Cinsiyete Göre İstihdam Oranları (Kasım 2019-Kasım 2020) (Yüzde)

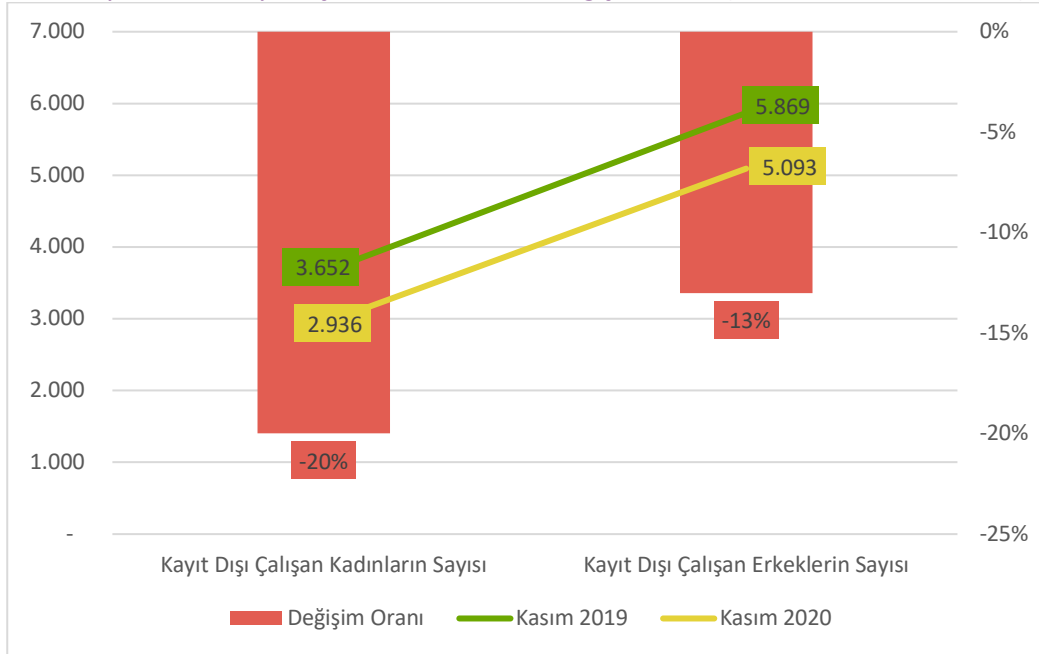

Kaynak: TÜİK HİA, Kasım 2020. DİSK-AR tarafından hesaplanmıştır.
Değişim oranları işgücü sayılarındaki değişim oranını ifade emektedir.

KAYIT DIŞI KADIN İSTİHDAMINDA BÜYÜK DÜŞÜŞ

Kayıt dışılığın kadınlarda çok daha yüksek olduğu biliniyor. İstihdamda kayıt dışı bulunanların sayısına bakıldığında son bir yılda 716 bin kişilik bir düşüş söz konusudur. 2019 Kasım'da 3 milyon 652 bin kadın kayıt dışıyken Kasım 2020'de bu sayı 2 milyon 936 bin oldu (Grafik 4). Böylece kayıt dışı çalışan kadınların oranı son bir yılda 5,8 puanlık bir azalışla yüzde 41,3'ten yüzde 35,5'e düştü. Kayıt dışı kadın istihdamı son bir yılda yüzde 20 oranında azaldı (Grafik 4).

Grafik 4: Cinsiyete Göre Kayıt Dışı İstihdam ve Yıllık Değişim Oranı (Kasım 2019-Kasım 2020) (Bin)

Kaynak: TÜİK HİA, Kasım 2020. DİSK-AR tarafından hazırlanmıştır.

Kasım 2019'da 19 milyon 327 bin olan istihdamdaki erkeklerin sayısı son bir yılda 531 bin azalışla 18 milyon 796 bin oldu. Kasım 2019'da 5 milyon 869 bin olan kayıt dışı çalışan erkeklerin sayısı ise son bir yılda 776 bin kişilik bir düşüşle Kasım 2020'de 5 milyon 93 bin oldu. Böylece kayıt dışı erkek istihdamı son bir yılda yüzde 13'lük bir azalış gösterdi (Grafik 4).

Kayıt dışı kadın istihdamının pandemi döneminde çok daha kırılgan hale geldi. Kadın istihdamındaki düşüşün esas olarak kayıt dışı istihdam düşüşünden kaynaklandığı görülüyor.

ÜMİTSİZ KADINLARIN SAYISINDA VE ZAMANA BAĞLI EKSİK KADIN İSTİHDAMINDA PATLAMA YAŞANDI!

Bilindiği gibi Covid-19'un başlamasıyla dünyada ve Türkiye'de çalışma şekillerinde değişiklikler meydana geldi. Bu dönemde izin, dönüşümlü çalışma, evden çalışma ve kısa çalışma gibi uygulamalara başvuruldu. Bu uygulamalar çalışma saatleri ve işbaşı olanların sayısında düşümlere sebep oldu. Zamana bağlı eksik istihdamda ise devasa bir artış yaşandı.

TÜİK verilerine göre Kasım 2019 ve Kasım 2020 arası dönemde işbaşı olan kadınların sayısı 992 bin kişi azaldı. Kasım 2019'da 8 milyon 639 bin kadın işbaşıdayken Kasım 2020'de bu sayı 7 milyon 649 bine geriledi. Kasım 2019'da 18 milyon 816 bin olan işbaşı olan erkeklerin sayısı ise Kasım 2020'de 1 milyon 225 bin kişi azalarak 17 milyon 591 bine geriledi. Böylece işbaşı olan erkeklerin sayısı son bir yılda yüzde 6,5 azalmışken kadınların sayısı yüzde 11,5 oranında azaldı (Grafik 5).

Grafik 5: Verilerle Covid-19'un Kadınların Çalışma Yaşamına Etkisi (Kasım 2019-Kasım 2020) (Bin) (Yüzde)

İşbaşı olan kadınların sayısı son bir yılda yüzde 11,5 oranında azaldı.

Kadınlarda zamana bağlı eksik istihdam sayısı son bir yılda yüzde 472,1 arttı.

Ümitsiz kadınların sayısı yüzde 171 arttı!

Kasım 2019'da erkeklerde zamana bağlı eksik istihdam sayısı 274 bin iken Kasım 2020'de bu sayı 1 milyon 37 bine yükseldi. Kasım 2019'da 86 bin olan kadınlarda zamana bağlı istihdam sayısı 320 bin kişi artarak Kasım 2020'de 406 bine yükseldi. Böylece zamana bağlı eksik istihdam sayısı son bir yılda erkeklerde yüzde 378,5 ve kadınlarda ise yüzde 472,1 oranında arttı (Grafik 5). Zamana bağlı eksik istihdam istihdamda olup esas işin ve diğer işinde/işlerinde 40 saatten daha az süre çalışmış olup daha fazla süre çalışmak istediğini belirten kişilerden oluşuyor.

Kadın ümitsiz işsizlerin sayısında Covid-19 etkisiyle ciddi yükseliş yaşandı. Kasım 2019'da 418 bin olan ümitsiz erkek işsizlerin sayısı bir yılda 451 bin kişi artarak Kasım 2020 döneminde 869 bin kişi oldu. Kasım 2019'da 297 bin olan ümitsiz kadın işsizlerin sayısı ise son bir yılda 508 bin kişi artarak 805 bine yükseldi. Bu yükseliş, Covid-19 salgınında hanede yaşanan gelir azalışıyla birlikte kadınların iş bulduklarında çalışabileceklerinin göstergesi olabilir. Ümitsiz erkek işsizlerin sayısı son bir yılda yüzde 108 artmışken kadınlarda bu oran yüzde 171 olarak gerçekleşti (Grafik 5).

Sonuç olarak kadınlar Covid-19 döneminde işgücünden ve istihdamdan daha fazla çekildiler. Kadınlar Covid-19 döneminde daha fazla evlerine dönmek zorunda kaldı. Covid-19 bakım emeğine (hasta bakımı, çocuk bakımı, yaşlı bakımı, ev hijyeni gibi) olan ihtiyacı artırdığı için kadınları işgücünden ve istihdamdan çekilmeye zorladı ve işgücü piyasasında toplumsal cinsiyet eşitsizliği arttı.

TALEP VE ÖNERİLER

- Kadın istihdamının önündeki engellerden olan çocuk bakımı, yaşlı bakımı ve ev işleri kadının üstünden alacak sosyal politikalar uygulanmalı.
- Çalışma hayatında kadına yönelik her türlü ayrımcılık terk edilmeli, cinsiyetçi iş bölümüne, ücret eşitsizliğine son verilmeli; güvenceli ve düzenli işler yaratılmalı.
- Salgın döneminde artan kadın işsizliğini azaltacak istihdam politikaları hızla hayata geçirilmeli. Kadınların gelirlerini koruyacak önlemler alınmalı, artan bakım emeği için ekonomik destek ve ebeveyn yardımları sağlanmalı.
- Sendikaların çalışma alanlarına yönelik politikaları oluşturulurken ve hayata geçirilirken toplumsal cinsiyet eşitliği referans alınmalı.
- İstanbul Sözleşmesi'nin tartışılmasına son verilmeli, 6284 sayılı Yasa etkin bir şekilde uygulanmalı.
- ILO'nun 190 sayılı sözleşmesi derhal imzalanmalı, sendikalar bu konuda ortak kampanyalar örgütlemeli.
- Sendikalar yaşamın her alanında kadına yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik şiddet ve tacizin sonlandırılması için önlemler almalı.
- Sendikalarda, meslek odalarında ve diğer demokratik örgütlerde kadınların karar mekanizmalarında varlığını garanti altına alacak kararlar hayata geçirilmelidir.

EK-DİSK-AR İşsizlik Hesaplamaları Metodolojisi

Dar Tanımlı İşsizlik

TÜİK referans dönemi içinde istihdam halinde olmayan (kâr karşılığı, yevmiyeli, ücretli ya da ücretsiz olarak hiçbir işte çalışmamış ve böyle bir iş ile bağlantısı da olmayan) kişilerden iş aramak için son 4 hafta içinde iş arama kanallarından en az birini kullanmış ve 2 hafta içinde işbaşı yapabilecek durumda olan 15 ve daha yukarı yaştaki kişileri işsiz olarak tanımlamaktadır. 2014 yılı öncesinde iş arama kriterinde referans dönemi olarak “son 4 hafta” yerine “son 3 ay” kullanılmaktaydı. Dar tanımlı işsizlik oranı işsizlerin işgücüne oranı olarak hesaplanır.

Geniş Tanımlı İşsizlik

Dar tanımlı (standart) işsizlik oranı işgücü piyasalarındaki durumu bütün boyutlarıyla ortaya koyamıyor. Dar tanımlı/standart işsizlik hesaplarının taşıdığı kısıtlar ve sorunlar nedeniyle, işsizliğin gerçek boyutlarının anlaşılması için alternatif işsizlik hesaplamalarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Alternatif işsizlik hesaplamaları konusunda en detaylı yöntemi **Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)** önermektedir.⁴ ILO geniş tanımlı işsizliği **emeğin eksik kullanımı (labour underutiliation)** olarak adlandırmakta ve standart işsizlik oranları yanında ülkeler için alternatif/geniş tanımlı işsizlik oranlarını da hesaplamaktadır. ILO geniş tanımlı işsizlik kapsamında zamana bağlı eksik istihdam edilenleri (kısa zamanlı çalışanları, mevsimlik çalışanları), standart işsizleri ve potansiyel işgücünü (halen çalışmayıp iş bulursa çalışmak isteyenleri) dahil etmektedir.

AB İstatistik Bürosu Eurostat da alternatif işsizlik oranlarına ilişkin veriler yayınlamaktadır. **Eurostat** kısmi zamanlı çalışanların eksik istihdamı, iş aramayıp çalışmaya hazır olanlar ve iş arayıp hemen çalışmaya hazır olamayanlar başlıkları altında alternatif işsizlik hesaplamasına dahil etmektedir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu geniş tanımlı işsizliği, “emeğin eksik kullanımının alternatif hesaplanması” (alternative measures of labor underutilization) başlığı altında resmi işsizlik oranı ile birlikte düzenli olarak hesaplayıp yayınlamaktadır

TÜİK geniş tanımlı işsizlik verilerini hesaplayıp açıklamasa da çeşitli kurum ve kişiler geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. **Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK)** bir süre genişletilmiş işsizlik oranlarını hesaplayıp açıkladı ancak daha sonra bu hesaplardan vazgeçti. **Türkiye Sanayici ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)** işgücü piyasalarına ilişkin çeşitli çalışmalarında alternatif işsizlik hesaplamalarına yer verdi. **DİSK-AR** da 2020 yılından bu yana geniş tanımlı işsizlik oranlarını hesaplamaktadır. Alternatif işsizlik hesaplamaları ayrı bir saha çalışmasına dayalı değildir. Geniş tanımlı işsizlik TÜİK tarafından açıklanan Hanehalkı İşgücü Araştırmasında yer alan ham verilerin yeniden hesaplanmasıyla bulunmaktadır.

DİSK-AR'ın kullandığı geniş tanımlı işsizlik hesaplaması dört unsurdan oluşuyor: 1) Dar tanımlı (standart) işsizler, 2) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olanlar iki gruba ayrılıyor: 2-a) İş bulma ümidini kaybedenler, 2-b) İş aramayan ancak çalışmaya hazır olan diğer bireyler, 3) Mevsimlik çalışanlar, 4) Zamana bağlı eksik çalışanlar. Bu dört unsur TÜİK verilerinde ham olarak bulunmaktadır.

Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde toplam olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

İş aramayıp çalışmaya hazır olanlar: Çeşitli nedenlerle bir iş aramayan, ancak 2 hafta içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir. Bunlar iki alt başlıkta ele alınmaktadır:

İş bulma ümidi olmayanlar: Daha önce iş aradığı halde bulamayan veya kendi vasıflarına uygun bir iş bulabileceğine inanmadığı için iş aramayan ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Diğer: Mevsimlik çalışma, ev kadını olma, öğrencilik, irad sahibi olma, emeklilik ve çalışamaz halde olma gibi nedenlerle iş aramayıp ancak işbaşı yapmaya hazır olduğunu belirten kişilerdir.

Revize Edilmiş Geniş Tanımlı İşsizlik ve İş Kaybı

Covid-19 salgının yarattığı özel koşullar nedeniyle işsizlik ve iş kaybı hesaplamasında revizyona ihtiyaç duyulmuştur. Yukarıda açıklanan geniş tanımlı işsizlik hesaplamasına ILO tarafından kullanılan eşdeğer tam zamanlı iş kaybının⁵ eklenmesiyle

⁴ ILO (2013). Report II, Statistics of work, employment and labour underutilization, 19th International Conference of Labour Statisticians, Geneva, 2–11 October 2013 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_220535.pdf

⁵ ILO'nun Covid-19 döneminde istihdam kaybını hesaplamak için kullandığı eşdeğer tam zamanlı iş kaybı hesaplama yöntemi için bakınız:

ILO (2020), Covid-19 and the world of work: impact and policy responses, ILO Monitor First Edition: 18 March 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Second Edition: 7 April 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Third Edition: 29 April 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Fourth Edition: 27 May 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Fifth Edition: 30 June 2020.

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Sixth Edition: 23 Sep 2020.

hesaplanan işsizlik ve iş kaybı toplamı. Revize edilmiş geniş tanımlı işsizlik ve iş kaybının hesaplamasında zamana bağlı eksik istihdama yer verilmemiştir. Bunun nedeni zamana bağlı eksik istihdamın eşdeğer tam zamanlı istihdam kaybı içinde yer almasıdır.

Eşdeğer Tam Zamanlı İstihdam Kaybı

İşbaşında olanların fiili çalışma süresinde meydana gelen kaybın eşdeğer tam zamanlı iş kaybına dönüştürülmesi yoluyla bulunan istihdam kaybıdır. Bu hesaplamada kayıp ilgili dönemlerde iş başında olanların fiili toplam çalışma süreleri arasında farkın tam zamanlı (45 saatlik) haftalık çalışma süresine bölünmesiyle bulunmaktadır. Örneğin Temmuz 2019'da işbaşında olanların sayısı o tarihteki fiili ortalama çalışma süresi ile çarpılarak toplam çalışma saati bulunmaktadır. Aynı işlem Temmuz 2020'de yapılarak aradaki farkın bulunması ve 45'e bölünmesiyle eşdeğer istihdam kaybı bulunmaktadır.

İşbaşında olanlar: Yevmiyeli, ücretli, maaşlı, kendi hesabına, işveren ya da ücretsiz aile işçisi olarak referans dönemi içinde en az bir saat bir iktisadi faaliyette bulunan kişilerdir.

İşbaşında olmayanlar: İş ile bağlantısı devam ettiği halde, referans haftası içinde çeşitli nedenlerle işinin başında olmasa da kendi hesabına ve işverenler istihdamda kabul edilmektedir. Ücretli ve maaşlı çalışan ve çeşitli nedenlerle referans döneminde işlerinin başında bulunmayan fertler; ancak 3 aydan kısa süre içinde işlerinin başına geri döneceklerse veya işten uzak kaldıkları süre zarfında maaş veya ücretlerinin en az %50 ve daha fazlasını almaya devam ediyorlarsa istihdamda kabul edilmektedir. Yevmiyeli çalışan ve çeşitli nedenlerle referans döneminde işlerinin başında bulunmayan fertler ise; işten uzak kaldıkları süre zarfında ücretlerinin en az %50 ve daha fazlasını almaya devam ediyorlarsa istihdamda kabul edilmektedir. Bununla birlikte, referans haftası içinde "1 saat" bile çalışmamış olan ücretsiz aile işçileri ve yevmiyeliler istihdamda kabul edilmemektedir.

Kaynakça

DİSK-AR, *Covid-19 İşçileri Nasıl Etkiledi?*, İstanbul: Temmuz 2020. <http://arastirma.disk.org.tr/?p=515>

Erdoğan, Seyhan (2020), "COVID-19 Krizi ve Kadın İstihdamı ve İşsizliği", KEİG, <http://www.keig.org/covid-19-krizi-ve-kadin-istihdami-ve-issizligi/>

ILO (2013). Report II, Statistics of work, employment and labour underutilization , 19th International Conference of Labour Statisticians , Geneva, 2–11 October 2013 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_220535.pdf

ILO (2020), Covid-19 and the world of work: impact and policy responses, ILO Monitor First Edition: 18 March 2020,

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_738753.pdf

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Second Edition: 7 April 2020,

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Third Edition: 29 April 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_743146.pdf

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Fourth Edition: 27 May 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_745963.pdf

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Fifth Edition: 30 June 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_749399.pdf

ILO (2020), ILO Monitor: Covid-19 and world of work, Sixth Edition: 23 September 2020, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/documents/briefingnote/wcms_755910.pdf

Türkiye İstatistik Kurumu, Hanehalkı İşgücü Araştırması (Kasım 2020), Şubat 2021.